

Kateřina Āepicov

NejĀastj prvn situace

Rádce pro kaĀd den

aneb jak se vyznat v právu bez právníka
s phldnutm k novému obĀanskmu zákoníku

edika.

Kateřina Āepicov

NejĀastjř prvn situace

Rádce pro kařd den

**Edika
Brno
2014**

Nejčastější právní situace

Rádce pro každý den

Kateřina Čepicová

Odborná korektura: Kateřina Holá

Ilustrace: Kateřina Vlčková

Obálka: Martin Vlach

Odpočívá redaktorka: Kateřina Hošková

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN 978-80-266-0406-8

Vydalo nakladatelství Edika v Brně roku 2014 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 18 338.

© Albatros Media a. s. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS **MEDIA** a.s.

Obsah

Rozvod	5
Svěření nezletilého dítěte do péče	15
Výživné pro nezletilé dítě	27
Výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce	39
Společné jmění manželů	49
Zúžení a rozšíření společného jmění manželů	61
Vypořádání společného jmění	73
Exekuce na majetek ve společném jmění manželů	81
Neoprávněná stavba	91
Spoluvlastnictví a jeho vypořádání	103
Ohlášení a stavební povolení stavby	115
Sousedské spory – imise, větve a plody na sousedním pozemku	123
Přestupek (jako vyvrcholení sousedských sporů či vztahových problémů), sankce a možnosti obrany v přestupkovém řízení	133
Koupě nemovitosti od vlastníka, koupě nemovitosti zprostředkovaná realitní kancelář	141
Kupní smlouva na nemovitost financovaná hypotečním úvěrem a zřízení zástavního práva ve prospěch zástavního věřitele	151
Smlouva o zápůjčce a směnka jako zajišťovací institut	161
Exekuce a vylučovací žaloba (k vyloučení majetku zajištěného exekutorem, jenž není ve vlastnictví dlužníka)	171
Dědění ze zákona, závěť, dědická smlouva a vydědění	181

Rozvod

Chci se nechat rozvést!

„Už toho mám tak akorát dost! Chci se nechat rozvést, a to hned!“ mrskla vztekla talířem, jež držela v ruce nad dřezem, na plovoucí podlahu nově zrekonstruované kuchyně. Několik kousků se rozlétlo po podlaze a jen tak tak, že se jeden ze střeptů nezasekl do nohy jejího manžela.

„Á, madame se chce nechat rozvést... Tak abys věděla... Já se chci s tebou rozvést už dlouho!“ zařval nepřičetně s hněvem v očích pan Koblížek na svou manželku. Pan Koblížek si připravil menší kufr a začal si balit nejnnutnější věci. Balení ho částečně uklidnilo. Hrobové ticho prolomil sdělením, že na pár dní odchází.

Paní Markéta Koblížková se na svého manžela už ani nepodívala. Po chvíli uslyšela jen bouchnutí vchodových dveří. Se vztekem v očích běžela na pavlač a zařvala přes celý dvorek: „Jdi a už se nevracej! A vem jed na to, že papíry na rozvod podám hned zítra!“

„Zítra ne, když je zítra neděle,“ pomyslel si v duchu pan Koblížek.

Paní Markéta Koblížková, mladá 28letá žena, si po půl hodině vzteklého popocházení po bytě sem a tam sedla ke svému počítači s úmyslem najít na internetu informace o tom, jak co nejrychleji zařídit rozvod.

„Crrrrrrrrrr!“ Zvonek. Paní Markéta, duchem stále nepřítomná a nevyrovnaná s nastalou situací, se lekne. Je si jistá, že nečekanou a nevítanou návštěvou je její sousedka. Neměla se nechat strhnout emocemi a řvát přes celý dvorek, když sousedi slyší i spadnutí špendlíkové hlavičky na zem. Musí jít otevřít, ví, že nemá cenu se zapírat, že se její sousedka odradit nenechá.

„Dobrý den, paní Koblížková, omlouvám se, že vás ruším, ale slyšela jsem hádku a chtěla jsem se ujistit, že jste v pořádku,“ spustila na paní Koblížkovou vodopád slov paní Drbohlavová, sousedka a dle sousedů korunovaná drbna celého domu. Ačkoliv paní Drbohlavová působila na první pohled nesympaticky a dotěrně, ve skrytu duše to byla dobrá a milá žena. Na stáří zůstala sama a jejím lékem na zahrnutí nudy bylo samostudium práva. Paní Drobohlavová totiž věděla, že nezištným poskytováním právních rad sousedům si získá sousedy na svou stranu a ti budou vyhledávat její společnost, protože ji budou potřebovat. A ona aspoň bude mít s kým promluvit a bude se cítit užitečně. Časová náročnost samostudia práva jí za tenhle pocit stála. A beztak měla času nazbyt.

Paní Koblížková neměla náladu na žádné zaručené rady a drby a chtěla se své sousedky co nejrychleji zbavit. „Dobrý den, paní Drbohlavová, ano, slyšela jste dobře, přeji hezký den a na shledanou,“ a jala se zavřít dveře.

Paní Drbohlavová, žena činu, se nikdy odbýt nenechá. Strčí svou nožku do dveří a povídá: „Já vždycky měla pocit, že se k sobě nehodíte. Vy jste klidná a tichá a váš manžel už od pohledu vypadá jako hulvát!“

„Paní Drbohlavová, ono to je trochu jinak. Já se chci rozvést a do důvodu našeho vztahu – nevztahu vám nic není!“ odpověděla vztekle paní Koblížková.

„Mně osobně do vašeho vztahu a vašich rozepří nic není, ale soudu bude. Však to poznáte sama. Já si to už zažila. Ale když poradit nechcete, tak nechcete. Já se vnucovat nebudu,“ řekla naoko uraženě paní Drbohlavová a pomalu se chystala k odchodu, vědoma si toho, že paní Koblížková ji odejít nenechá. A nenechala. Paní Koblížková ví, že paní Drbohlavová je drbna, ale je pravda, že se sama rozváděla a že by jí poradit mohla.

„Omlouvám se, paní Drbohlavová. Jsem z toho ještě zmatená a určitě bych uvítala vaši radu. Nedáte si kávu?“ zve laskavě paní Koblížková sousedku.

Paní Drbohlavová sedí v kuchyni u paní Koblížkové s kávou a domácím koláčem před sebou. S plnou pusou meruňkového koláče spustí: „První věc, kterou

je třeba udělat, je zjistit, zda se chce rozvést i váš manžel a zda jste schopni se na rozvodu dohodnout. Nicméně jak jsem slyšela, váš manžel zaujímá zřejmě stejný názor, že?“

„Ano. Myslím. V podstatě to je za poslední dobu jediná věc, na které jsme schopni se shodnout,“ odpovídá paní Koblížková.

„Myslíte, nebo víte? Je to důležité.“

„A proč? Já se rozvést chci a nikdo mě nemůže nutit, abych s ním zůstávala ve svazku manželském,“ odvětí podrážděně paní Koblížková.

„Paní Koblížková, samozřejmě, že vás nikdo nemůže nutit setrvávat v manželství, ale když se dohodnete, bude rozvod probíhat hladce a rychle. V opačném případě by se soudní řízení mohlo prodloužit a soud by zjišťoval příčinu rozvratu.“

„Pokud bychom se nedohodli, soud by nás nerozvedl? A jak by to bylo s majetkem, paní Drbohlavová?“

„Jestliže se na rozvodu nedohodnete, bude soud zjišťovat rozvrat manželství. V samotném rozvodovém řízení se zjišťováním existence rozvratu a jeho příčin soud nerozhoduje o majetku a dlužích, které spadají do společného jmění manželů. Vypořádání společného jmění manželů je řešeno až po rozvodu manželství, a to buď soudní cestou, nebo dohodou. Toto však nemá smysl nyní rozebírat. Soud nemusí vždy manželství rozvést. Soud manželství nerozvede, pokud by byl rozvod v rozporu se zájmem nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, nebo jestliže by byl rozvod v rozporu se zájmem toho manžela, který se na rozvratu manželství porušením manželských povinností převážně nepodílel a kterému by byla rozvodem způsobena zvláště závažná újma s tím, že mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství. To jsou třeba případy, kdy jeden z manželů je těžce nemocný, nebo celý život věnoval jen rodině a byl v domácnosti. Tyto limity nejsou nepřekročitelné. Soud i v takovém případě manželství rozvede, jestliže spolu manželé po dobu alespoň tří let nežili,“ ukončila své poradenství paní Drbohlavová a s chutí se pustila do dalšího kousku koláče.

„To jsem vůbec netušila. Co mám dělat? Já nemám s rozvodem žádné zkušenosti a určitě se chci nechat rozvést v klidu a co nejrychleji. Paní Drbohlavová, prosím, poraďte mi, bez vás jsem ztracená,“ podívala se bezmocně paní Koblížková na paní Drbohlavovou s úmyslem vyvolat v ní soucit a tím ji popohnat k dalšímu vysvětlování.

„Základem úspěšného rozvodu, dá-li se to takto definovat, stejně jako manželství, je vůle obou zúčastněných. Manželství lze rozvést, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení. Z vašeho manželství nevzešlo žádné dítě. Tím pádem bude celé rozvodové řízení snazší, soud nebude rozhodovat, komu z rodičů bude dítě po dobu do rozvodu manželství i po rozvodu manželství svěřeno do péče, v jakých časových intervalech se druhý z rodičů bude s nezletilým dítětem stýkat a jakou částkou bude přispívat na výživu nezletilého dítěte. Podmínkou rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu je, že ke dni zahájení řízení o rozvod manželství – to abyste rozuměla: ke dni, kdy podáte k soudu návrh na rozvod manželství – vaše manželství trvalo alespoň jeden rok a že jste spolu jako manželé alespoň šest měsíců nežili,“ popisuje proces rozvodu paní Drbohlavová.

„To je ale, paní Drbohlavová, problém. Naše manželství trvá přes dva roky, tudíž první podmínku splňujeme, ale nespĺňujeme druhou podmínku spočívající v tom, že spolu šest měsíců nežijeme,“ podívá se paní Koblížková s otazníkem v očích na paní Drbohlavovou. „Nežít spolu neznamená, že nesmíte žít v jednom bytě či vést rodinnou domácnost. Postačí, když alespoň jeden z manželů nechce zjevně obnovit manželské společenství,“ odpovídá paní Drbohlavová.

„A jak soud bude zjišťovat splnění podmínek?“ zajímá se paní Koblížková.

„Soud bude mít rozvrat manželství za prokázany již shodným tvrzením manželů uvedeným v samotném návrhu na rozvod manželství. Řízení o rozvod manželství je možné zahájit na návrh buď jednoho z manželů, nebo společným návrhem obou manželů, navrhují-li rozvod bez zjišťování příčin rozvratu manželství. Jestliže návrh na zahájení řízení podá jen jeden z manželů a druhý z manželů se k návrhu připojí, bude soud postupovat stejně, jako by bylo řízení zahájeno návrhem společným. Za připojení se myslí třeba to, že druhý manžel samotný návrh podepíše. Dále vás čeká sepsání dohody. Pokud byste měli nezletilé děti, bylo by nutné dohodnout se na úpravě poměrů tohoto nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu manželství. Děti nemáte, a tudíž sepsání této dohody odpadá. S manželem se musíte dohodnout na úpravě vašich majetkových poměrů, svého bydlení a případně se dohodnout na výživném pro dobu po tomto rozvodu. Na neschopnosti shodnout se na vypořádání majetků a závazků, které tvoří společné jmění manželů, může dohoda a rychlý rozvod ztroskotat. Doporučuji vám sepsat, jaký majetek jste společně za trvání manželství nabyli, stejně tak i dluhy, a rozhodnout se, kdo

si jakou věc ponechá a jak se vypořádají společné dluhy. Pro zjednodušení bych doporučila uvést majetek spíše obecně, třeba nábytek si zřejmě ponechá ten, kdo zůstane bydlet ve společném obydlí, auto ten, kdo jej užívá, a každý si ponechá finanční prostředky nacházející se na jeho účtu ke dni rozvodu. Kromě majetku se ještě dohodněte, jak to bude s bydlením. Kdo zůstane bydlet v tomto bytě a kdo z vás se odstěhuje, popřípadě zda se vůbec manžel odstěhuje. Vždyť můžete bydlet nadále spolu,“ podívala se potutelně paní Drbohlavová na paní Koblížkovou.

„No to v žádném případě, paní Drbohlavová. Bydlet zde budu já,“ reaguje rozhodně paní Koblížková.

„A vy máte k bytu nájemní právo?“

„Ne. Byt je v mém osobním vlastnictví. Doufám, že se manžel co nejdříve odstěhuje. Musí se odstěhovat, že?“ ptá se paní Koblížková, když vidí pochybovačný obličej paní Drbohlavové.

„Ačkoliv je byt ve vašem vlastnictví, vzniklo uzavřením manželství vašemu manželovi právo bydlení. Jestliže se váš manžel po rozvodu manželství dobrovolně nevystěhuje, budete se muset u soudu domáhat jeho vystěhování. Věc by byla složitější, kdybyste oba byli nájemci bytu. Nedohodnete-li se, kdo bude v bytě nadále bydlet, zruší soud na návrh jednoho z bývalých manželů právo bydlení toho z manželů, u něhož lze spravedlivě žádat, aby byt opustil, a současně může rozhodnout o způsobu náhrady za ztrátu práva bydlení. Současně má právo v bytě bydlet, dokud mu druhý manžel nezajistí náhradní bydlení nejdéle po dobu jednoho roku. I když alespoň tato starost s vypořádáním společného nájmu vám odpadá, přesto by byla dohoda rozumnější variantou rozvodu.“

„Dohodu připravíme. Co s ní máme dále dělat?“ klade další dotaz paní Koblížková.

„Dohodu podepíšete vy i manžel a podpisy si necháte úředně ověřit, a to buď na obecním či městském úřadě, u notáře nebo na poště. K podpisu se musíte na úřad dostavit osobně a nezapomeňte si vzít s sebou občanský průkaz. Dále si sepíšete návrh na rozvod manželství. Ten budete adresovat věcně a místně příslušnému soudu. O rozvodu rozhoduje soud prvního stupně, tj. soud okresní. Tomu se říká věcná příslušnost. Dále je třeba určit místní příslušnost. Místně příslušný je soud, v jehož obvodu mají nebo měli manželé poslední společné bydliště v České republice. Není-li takového soudu, je příslušný obecný soud manžela, který nepodal návrh na zahájení řízení, a není-li ani takového soudu, obecný soud manžela,

který podal návrh na zahájení řízení. Vzhledem k tomu, že bydlíte v Benešově, podáte návrh na rozvod manželství k Okresnímu soudu v Benešově.“

„Aha. Ale předpokládám, že se manžel odstěhuje mimo Benešov. Co se pak stane, paní Drbohlavová?“

„Žádné obavy, paní Koblížková. Rozhodující je místo posledního bydliště manželů, pokud alespoň jeden z nich stále bydlí v obvodu tohoto soudu,“ odpovídá paní Drbohlavová. A pokračuje: „Jako důkaz připojíte dohodu s úředně ověřenými podpisy a dále kopii oddacího listu. V návrhu popíšete, jak je vaše soužití hluboce a trvale a nenapravitelně rozvráceno, že nelze očekávat jeho obnovení, a popíšete, jak dlouho trvalo a že oněch šest měsíců již spolu nežijete jako manželé. A nakonec soudu navrhnete, aby vaše manželství rozvedl.“

„Já ještě nikdy u soudu nebyla a nevím, co mám čekat. Jak soudní řízení vůbec probíhá?“ zajímá se ještě paní Koblížková.

„Po podání návrhu na rozvod manželství si vás i manžela soud písemným předvoláním, jež vám doručí do vlastních rukou, předvolá k samotnému jednání. Pokud se nezmění váš ani manželův postoj, soud vaše manželství rozvede. Po jednání vám soud odešle rozsudek o rozvodu manželství. V případě, že podáte společný návrh na rozvod manželství a soud vám vyhoví a manželství rozvede, nelze již rozsudek o rozvodu manželství napadnout odvoláním. A abych ještě nezapomněla, ode dne právní moci rozsudku vám běží lhůta 6 měsíců k tomu, abyste matričnímu úřadu oznámila, zda přijímáte své dřívější příjmení, jež jste měla za svobodna,“ poučuje paní Drbohlavová.

Paní Koblížková postupujíc dle rad paní Drbohlavové drží po několika týdnech v rukou rozsudek o rozvodu manželství. Naplněna pocitem štěstí běží s košíkem plným laskomin k paní Drbohlavové, aby jí poděkovala za rady a vedení.

„Ale prosím vás, to není zač,“ měří si paní Drbohlavová významným pohledem mladou, čerstvě rozvedenou ženu, „ale nedalo se nevšimnout si, že se nám trochu zakulacujete... Nejste v očekávání?“

Paní Koblížková s údivem hledí na svou všetečnou sousedku. „Jak to mohla poznat? Nebudu zapírat, stejně se ke mně otec dítěte, Ondřej, přestěhuje.“ A proto jí potvrdí, že skutečně těhotná je.

„Ajéje, to je nadělení,“ lomí paní Drbohlavová rukama. Po významné odmícné pokračuje: „Pokud se dítě narodí do 300. dne po rozvodu manželství, má se za to, že váš bývalý manžel je otcem dítěte. Ale to snad nepřipustíte. S vaším novým přítelem, otcem dítěte, a s vaším bývalým manželem byste měli podat k soudu návrh na určení otcovství souhlasným prohlášením. Váš bývalý manžel prohlásí, že není otcem dítěte, a váš nový přítel prohlásí, že je otcem dítěte, a současně si vás soud vyslechne. Soud prohlášení zaprotokoluje a oznámí matričnímu úřadu, který vede knihu narození, v níž je dítě zapsáno. Návrh lze podat jen do jednoho roku dítěte. Anebo si svého nového přítele vezměte za manžela. Pak bude za otce automaticky považován on. Jak se rozvést, už víte a podruhé to je jednodušší, věřte mi,“ zavírá dveře paní Drbohlavová.

Právní shrnutí

Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení (§ 755 NOZ). Na návrh na rozvod manželství neexistuje žádný formulář.

Občanský zákoník rozeznává dva způsoby rozvodu manželství:

1. Rozvod se zjišťováním existence rozvratu a jeho příčin (§ 756 NOZ). Soud zjišťuje příčiny rozvratu a před soudem je třeba tvrdit a dokazovat existenci kvalifikovaného rozvratu manželského soužití. Soud v řízení může provádět i jiné než účastníky navržené důkazy, je-li to třeba ke zjišťování skutkové stavu. Zjištěné příčiny jsou součástí odůvodnění rozsudku, jímž se manželství rozvádí, a mohou mít význam pro případné budoucí řešení společného bydlení a vypořádání společného jmění manželů. Soud rozhodne jen o rozvodu manželství. Nerozhoduje tudíž o majetkových poměrech manželů. Manželé, resp. bývalí manželé, si mohou společně jmění manželů vypořádat po zániku manželství soudní cestou, nebo dohodou.

Po rozvodu manželství je třeba řešit i otázku bydlení, jestliže se bývalí manželé nejsou schopni dohodnout. Ten z manželů, který nevlastní byt či dům, kde manželé bydleli (vlastníkem je druhý manžel), je nositelem práva bydlení. Je oprávněn v bytě či domě nadále bydlet. Vlastník se může domáhat jeho vystěhování. Situace je složitější v případě, kdy manželé mají společné právo k bytu či domu (zejména nájemní). Ustanovení § 745 NOZ stanoví, že je-li obydlím manželů dům nebo byt, k němuž má nájemní právo ke dni uzavření manželství jeden z manželů, vzniká

dnem uzavření manželství manželům společné nájemní právo. Soud na návrh určí, kdo z bývalých manželů bude i nadále v bytě či domě bydlet, případně také a uloží, aby druhému, jež se z bytu bude povinen vystěhovat, poskytl náhradu. Dokud mu náhradní bydlení není poskytnuto, není povinen se z bytu či domu vystěhovat. Při rozhodování o tom, kdo bude v bytě bydlet, je soud povinen vždy přihlídnout i k tomu, komu z rozvedených rodičů byla svěřená péče o nezletilého (§ 768 a § 769 NOZ).

2. Rozvod bez zjišťování existence rozvratu a jeho příčin (§ 757 NOZ). Tento způsob je založen na dohodě obou manželů a odpadá nutnost dalších soudních řízení týkajících se vypořádání společného jmění manželů a bydlení. Dle ustanovení §757 NOZ platí, že pokud se manžel připojí k návrhu na rozvod manželství, který podá druhý z manželů, soud manželství rozvede, aniž zjišťuje příčiny rozvratu manželství, dojde-li k závěru, že shodné tvrzení manželů, pokud se jedná o rozvrat manželství a o záměr dosáhnout rozvodu, je pravdivé, a pokud

- ke dni zahájení řízení o rozvod trvalo manželství nejméně jeden rok a manželé spolu déle než šest měsíců nežijí,
- manželé, kteří jsou rodiči nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, se dohodli na úpravě poměrů tohoto dítěte pro dobu po rozvodu a soud jejich dohodu schválil,
- manželé se dohodli na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, a popřípadě výživného pro dobu po tomto rozvodu.

Dohody podepíše oba manželé, přičemž jejich podpisy na dohodě o úpravě majetkových poměrů, o úpravě bydlení a o případném výživném musejí být úředně ověřeny. Dohoda se připojí jako důkaz k návrhu na rozvod manželství.

Jen ve výjimečných případech soud manželství nerozvede, a to pokud by byl rozvod v rozporu

- se zájmem nezletilého dítěte manželů, které nenabylo plné svéprávnosti, který je dán zvláštními důvody, přičemž zájem dítěte na trvání manželství soud zjistí i dotazem u opatrovníka jmenovaného soudem pro řízení o úpravu poměrů k dítěti na dobu po rozvodu, nebo
- se zájmem manžela, který se na rozvratu porušením manželských povinností převážně nepodílel a kterému by byla rozvodem způsobena zvláště závažná újma s tím, že mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství, ledaže manželé spolu již nežijí alespoň po dobu tří let.

Soudní řízení je upraveno v zákoně o zvláštních řízeních soudních v ustanovení § 383 a následujících. Návrh se podá k místně a věcně příslušnému soudu. Pro řízení je příslušný soud, v jehož obvodu mají nebo měli manželé poslední společné bydliště v České republice, bydlí-li v obvodu tohoto soudu alespoň jeden z manželů; není-li takového soudu, je příslušný obecný soud manžela, který nepodal návrh na zahájení řízení, a není-li ani takového soudu, obecný soud manžela, který podal návrh na zahájení řízení. V případě, že se jedná o rozvod bez zjišťování příčin rozvratu a návrhu na rozvod manželství, jež podají oba manželé společně, je vyhověno (tj. manželství je rozvedeno), nelze se již proti rozsudku soudu odvolat.

V případě rozvodu se zjišťováním příčin rozvratu je možné proti rozsudku o rozvodu manželství podat odvolání ve lhůtě do 15 dnů od jeho doručení.

Svěření nezletilého dítěte do péče

Syn bude jen u mě!

„Crrrrr!“

„Liliano, jsi tam? Otevři přeci!“ zvonil a klepal na vchodové dveře své manželky pan David Dobrý.

„Aaaa, dobrý den, pane Dobrý,“ vyšla ze svého bytu sousedka, paní Drbohalová, postavila se těsně za pana Dobrého a spustila, „dlouho jsem vás tu neviděla. Vaše paní není doma, zahlédla jsem ji, jak šla s vaším malým synkem na procházku. A připadalo mi, že nebyla ve své kůži.“

„Takhle pozdě? Už je sedm hodin večer a syn by měl jít za chvíli spát,“ zvolal pan Dobrý.

„Do toho mi nic není, ale pokud se mohu vyjádřit, vaše paní byla trochu rozrušená,“ pověděla paní Drbohalová panu Dobrému a významně se na něj podívala.

„To mi udělala schválně. Dohodli jsme se, že si syna vyzvednu po práci, ale bohužel jsem to dříve než teď nestihl. A telefon mi samozřejmě nezvedá.“

Druhý den se David po nekonečné telefonické hádce sešel se svou manželkou Lilianou u ní doma.

„Od začátku ti říkám to samé, a to že bych chtěl syna do své péče, ale, jak sama víš, z časových důvodů bych celodenní péči o něj nestíhal. Se střídavou péčí jsi souhlasila. Nestojím o to, vídat syna jen jednou za čtrnáct dnů o víkend, jak by sis to přála ty!“

„To jsou jen řeči. Beztak to děláš jen ze vzteku a z pocitu viny. Nezapomeň, že ty se chceš rozvádět, ne já. Vždyť na něj nemáš čas. Včera jsi měl přijít v pět, a nepřišel jsi. A jak by to vypadalo, kdyby byl Jakub jen u tebe? To bys ho nechal ve školce až do půlnoci?“

„To sem vůbec nepleť. Já jsem otec a mám právo syna vídat stejně jako ty! Ty také pracuješ, takže jsme na tom stejně!“

„Ne! Střídavou péči nikdy! Nedovolím, aby byl Jakub u tebe, když se mu nevěnuješ. Já moc dobře vím, že předminulý víkend jsi ho nechal u svých rodičů a šel ses někam bavit.“

„Jenže tobě nejde o našeho syna, jde ti jen o sebe! V první řadě bys měla myslet na své dítě, a ne na sebe!“

„Aha, takže já myslím na sebe?? Právě že myslím na své dítě a nedovolím, abys ho měl v péči ty s tou tvou nánou. A on k tobě beztak nechce.“

„Vždyť ty ho navádíš proti mně. Spolehlivě vím, že celou dobu, co je s tebou, mu tvrdíš, jak jsem špatný a že ho nemám rád! Co si pak má o mně myslet? To je tvá práce, ale s tím bude konec. Já se tvými výhrůžkami nenechám zastrašit, a nepůjde-li to po dobrém, půjde to po zlém, ale zaručuji ti, že si tu střídavou péči vybojuji a budeš ještě ráda, když to nebude plná péče a že ho uvidíš aspoň jednou za měsíc!“

„Jen nevyhrožuj. Nebo ti na žádný rozvod nekývnu. Už jsem si zjišťovala informace o rozvodu a soud manželství nerozvede, pokud by to bylo v rozporu se zájmem nezletilého dítě! A pokud hodláš dělat u soudu tyátr, počítej s tím, že potrvá roky, než budeš právně volný, což se tvé přítelkyni zřejmě líbit nebude, že?“ odvětila ironicky Liliana a vyprovodila Davida ven.

Za několik dní obdržel David od své ženy e-mail. V e-mailu stálo, že syna uvidí až za tři týdny, protože je nemocný, a že si nedokáže představit, že by mu byl schopen s ohledem na jeho pracovní vytíženost poskytnout potřebnou péči. Zpráva pana Davida rozčílila a vydal se do bytu své manželky. Paní Dobrá mu ani přes půlhodi-

nové zvonění neotevřela a telefon opět nezvedala. David se rozhodl, že zjistí, co se stalo, u paní Drbohlavové, kterou neměl v oblíbě, ale jako jediná bude jistě vědět, kde se jeho žena s jeho synem nachází.

Paní Drbohlavová pozorujíc kukátkem celé dění na chodbě již otvírá své dveře, značně potěšená, že může být opět nápomocna. Chystá kávu a pohoštění pro ne až tak nečekanou návštěvu. A dříve než David Dobrý stačil položit prst na zvonek, otevřela paní Drbohlavová dveře a uvedla návštěvu do svého útulného bytu. Aniž by čekala na dotazy pana Dobrého, začala sama sdělovat, že jeho manželka zrovna odjela s jejich synem k mamince a že se údajně vrátí zhruba za tři týdny a že malý Jakub vypadal zdravě.

„Paní Drbohlavová, jsem si jistý, že víte, co se teď mezi mnou a mou manželkou děje. Chci se v klidu rozejít a dát synovi vše, co potřebuje. Je to můj syn a chci, aby měl tátu. Nechci, abychom se jeden druhému navzájem odcizili.“

„Rozchod a rozvod je nepřijemný pro vás, pro vaši manželku i pro vašeho syna. A když už tato situace nastala, je třeba se k ní postavit čelem a řešit ji jako dospělí a rozumní lidé,“ utěšuje Davida paní Drbohlavová a pokračuje, „vzhledem k tomu, že máte nezletilého syna, soud vaše manželství nerozvede, dokud nerozhodne o poměrech nezletilého dítěte v době po rozvodu manželství.“

„A o tom všem soud rozhodne najednou?“ ptá se pan Dobrý.

„Nerozhodne. Nejprve soud rozhodne o tom, komu bude dítě svěřeno do péče. Buď se s manželkou dohodnete na rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu a v takovém případě soudu předložíte zákonem stanovené dohody a soud nebude zkoumat příčiny rozvratu. Anebo se sice nedohodnete na rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu, ale budete schopni se dohodnout o úpravě poměrů a tuto dohodu soudu předložíte. Jestliže dohoda nebude pro soud akceptovatelná, sám soud s ohledem na zájem dítěte rozhodne o tom, komu dítě bude svěřeno do péče. V zájmu všech zúčastněných by bylo dohodnout se, kdo bude mít syna po rozvodu ve své péči a současně se shodnout i na tom, kdo a v jaké míře bude přispívat na výživu nezletilého syna. Všechny tyto dílčí dohody musí být obsaženy v dohodě o úpravě poměru nezletilého dítěte na dobu po rozvodu. Tato dohoda se podá k soudu spolu s dohodou o vypořádání majetkových poměrů a bydlení, popřípadě výživného pro rozvedeného manžela s návrhem na rozvod manželství. Soud péče o dítě bude nejprve rozhodovat o poměrech nezletilého dítěte v řízení o úpravě poměrů

k dítěti na dobu po rozvodu. Jedná se o řízení, které předchází samotnému řízení o rozvod manželství. Příslušným bude ten soud, v jehož obvodu má váš syn dle dohody rodičů své bydliště.“

„Děkuji za rady, paní Drbohlavová. Dohodnu se s manželkou a pěvně věřím, že bude ochotna přistoupit na dohodu.“

„Pane Dobrý, myslíte na to, že soud je povinen při rozhodování o svěření dítěte do péče sledovat v první řadě zájem dítěte. Jestliže by byl zájem dítěte v rozporu s vámi uzavřenou dohodou, soud nebude touto dohodou vázán. Soud je oprávněn rozhodnout i jinak, než bude vámi navrhováno. Soud se vždy bude řídit zájmem dítěte a jeho ochranou a za tím účelem se bude snažit vést rodiče k nalezení smírného řešení. Představte si, že soud může rodičům uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smírčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, nebo jim nařídí setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie.“

„Myslím, že manželka bude souhlasit s tím, aby měla syna ve své péči. Ale já chci, aby mi ho pravidelně předávala. O tom soud, paní Drbohlavová, rozhodovat nebude?“

„Styk si můžete upravit přímo v dohodě, jež budete předkládat soudu. Nicméně úprava styku není zákonnou podmínkou této dohody. Vzájemný kontakt mezi dítětem a rodičem se předpokládá. Jestliže byste nebyli schopni se dohodnout nebo by to vyžadoval zájem na výchově dítěte a poměry v rodině, soud styk rodiče s dítětem upraví. A nezapomeňte, že dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se s druhým rodičem v rozsahu, který je v zájmu dítěte. A tento druhý rodič má právo stýkat se s dítětem.“

David zjistil vše, co potřeboval, a už se měl k odchodu. Ale paní Drbohlavová neměla v úmyslu svou návštěvu propustit bez poskytnutí všech důležitých informací a dala se do dalšího vysvětlování: „V soudním řízení bude nezletilému dítěti ustanoven soudem opatrovník. Tento opatrovník v řízení chrání zájmy a práva nezletilého dítěte. Za opatrovníka se ustanovuje orgán sociálně-právní ochrany dětí, kterým je obecní úřad. Opatrovník se vyjadřuje zpravidla k tomu, komu má být dítě svěřeno do péče a jak se má stýkat s druhým rodičem, a zejména k výši výživného s ohledem na majetkové poměry rodičů. Sociální pracovnice navštíví i domov dítěte za účelem posouzení podmínek bydlení a zaměří se na to, zda prostředí umožňuje zdravý vývoj. Sociální pracovnice shromáždí všechny po-

třebné informace o vás jako rodičích i o dítěti a zmapuje situaci v rodině. Při prvním soudním jednání dojde na výslechy obou rodičů. Pakliže nedojde mezi rodiči k dohodě a věc bude složitější, jednání se odročí s tím, že případně budou vyslechnuti svědci.

Opatrovník má v řízení nikoliv zanedbatelnou úlohu, neboť jak jsem řekla, vyjadřuje se k otázce výše výživného i k samotné péči o dítě. Jestliže by byl váš syn dosáhl věku dvanácti let, měl by v řízení vyjádřit svůj názor na to, s kterým z rodičů by chtěl do budoucna žít. Tato situace nastává zejména tehdy, nejsou-li rodiče skutečně svolní k dohodě.

Dle mého skromného názoru je pro vás jako rodiče vždy rozumnější dohodnout se na všech výše uvedených záležitostech. Shledá-li soud, že dohoda není v rozporu se zájmem dítěte, tuto dohodu rozsudkem schválí. V další fázi nastává řízení o rozvodu manželství. Soud opět nařídí k projednání rozvodu manželství jednání a k jednání předvolá účastníky řízení, tj. vás jako manžele.“

Pan Dobrý se zvedal ze židle a začal se loučit. Ani v této chvíli se mu odchod nezdařil. Paní Drbohlavová ho usadila zpět do křesla a pokračovala: „Mějte na paměti, že je nutné řídit se dohodou a postupovat v souladu s ní již před samotným soudním jednáním. Domluvíte-li se na tom, že se se synem budete vídat každý druhý víkend, je nanejvýš žádoucí tento styk udržovat již před samotným rozsudkem. To samé platí i pro placení dohodnutého výživného.

Zákonem není stanovena žádná lhůta, v jaké má soud rozhodnout. Ačkoliv by soud měl rozhodovat s co největším urychlením, nedělejme si iluze, že to tak bude vždy. Než bude soudem nařízeno jednání, může uplynout i několik měsíců. I z tohoto důvodu by pro vás bylo přínosné vyzkoušet si způsob komunikace a způsob péče o syna. A pokud zjistíte, že vám zvolený způsob nevyhovuje, můžete si tento u soudu změnit. Jestliže se nedohodnete, nezbude soudu nic jiného než provést řízení a dokazování. V rámci dokazování by se mohl provádět i důkaz znaleckým posudkem.“

„Vypadá to dost složitě, ale zvládli to jiní, zvládneme to i my. Nicméně bych si skutečně přál, aby má manželka byla vstřícná a svolná k dohodě. Udělám vše, co bude v mých silách, abychom dohody dosáhli.“

Za tři týdny se paní Liliana vrátila od rodičů a sešla se s Davidem.

David Dobrý měl v úmyslu zachovat při pohledu na svou ženu klid. Situaci nezvládl, vybuchl a rozhněvaně na ni spustil: „Tohle jsi už vážně přehnala! Tohle bylo naposledy, co jsi na tři týdny odjela a nezvedala mi telefon. Nevím, jak si to dál představuješ?! To, že se u svých rodičů necháš zapírat, už přesáhlo hranice mé trpělivosti. Zítra jdu za sociální pracovníci a všechno jí povím a nemysli si, že budu nečinně přihlížet tomu, že si syna odvezeš kdykoliv se ti zlíbí bez mého souhlasu a na místo, o kterém nevím.“

„Chtěl jsi rozvod? Budeš ho mít, ale syna ti nedám. S tím se musíš smířit... a vůbec nemám náladu na tvoje výčitky či co to je. Hlavně, prosím tě, nepředstírej žádný zájem. Ty ho nemáš, nikdy jsi ho neměl. A pokud chceš dohodu, tak maximálně takovou, že se budete vídat jednou za dva týdny v mé přítomnosti a nikdy jindy. Já si vážně nevezmu na triko jeho zdraví a zdravý vývoj.“

„Co to plácáš za nesmysly? Jaký zdravý vývoj? To spíš já mám o strach o jeho zdravý vývoj, když je s tebou! Říkám ti, že Jakuba chci vídat častěji. Chci ho mít dva víkendy v měsíci a pak dva dny v týdnu,“ oznámil nekompromisně David.

„Takovou dohodu nechci a nikdy s ní souhlasit nebudu. Nikdy!“ odpověděla s ironickým úsměvem na tváři paní Dobrá a odešla.

Druhý den odešel David dříve z práce, aby mohl vyzvednout syna ze školky před tím, než ho vyzvedne manželka.

Pár minut na to se do školky dostavila i paní Dobrá. „Dobrý den, paní Dobrá, právě před minutkou si syna vyzvedl váš muž,“ sdělila to paní učitelka paní Dobré hned, jak ji spatřila.

„Cože?“ zeptala se zmateně paní Dobrá. A aniž by čekala na odpověď, telefonuje manželovi: „Kde jste?“

„Jsme venku a Jakuba ti předám až v pondělí. Je víkend a po třech týdnech, co jsem ho neviděl, mám právo ho mít u sebe. Hezký víkend a už nevolej!“ zavěsil pan Dobrý a vypnul si mobilní telefon.

Liliana běží vynervovaná domů a současně volá své kamarádce Věře a domlouvá si s ní schůzku s úmyslem vzít si kontakt na jejího právníka.

„Ahoj, ty tedy vypadáš. Posad se a vše mi pověz,“ zdraví a ujímá se Liliany její kamarádka Věra. A pokračuje: „Já vím, že je to těžké. Však sama víš, jak to dopadlo

mezi mnou a mým exmanželem. Byl to boj a já bojovala a teď už vím, že špatně. Měla jsem postupovat s chladnou hlavou.“

„Já ti říkám, že mu syna nikdy nedám. Nikdy!“ rozkřikne se paní Dobrá.

„Já tě chápu, ale uklidni se. Pokud tvůj manžel není vyloženě alkoholik, drogově závislý či nějaký sociopat a pracuje a má zájem o dítě, nebude pro tebe lehké, ne-li nemožné, abys dostala syna jen do své péče a jemu znemožnila se s ním vídat. Jen je-li to nutně v zájmu dítěte, soud omezí právo rodiče osobně se stýkat s dítětem, anebo tento styk i zakáže. Musíš si uvědomit, že on je stále otcem. Víš, soud zpravidla pozná, zda je to, že nechceš, aby se syn s otcem stýkal, jen projevem nějaké skutečné obavy, nebo zda je to boj a pomsta nebo neví, jak bych to měla označit. Nehodlám tě strašit, ale takhle to chodí a dřív než začneš bojovat, je třeba si skutečně uvědomit s kým a proti čemu bojuješ. Pokud soud zjistí, že jsou dány podmínky pro střídavou péči, soud ji nařídí, i kdybys nesouhlasila.“

„Když nebudu souhlasit, není přeci možné, aby to soud takto určil,“ tázavě se podívá paní Liliana na svou kamarádku.

„V některých případech, třeba jako v mém, to bylo možné i bez souhlasu. Soud bude v rámci dokazování zkoumat tvůj postoj i postoj tvého manžela ke střídavé péči. Ty budeš muset tvrdit skutečnosti, jako že kdyby byl syn v péči otce nebo i ve střídavé péči, zasahovalo by to do zájmu dítěte. A tato tvrzení musíš samozřejmě doložit důkazy. A zase jsme u toho, že tvůj manžel je v podstatě slušný člověk, nemá žádné problémy s alkoholem, s drogami, není to hazardní hráč a podobně. A o syna se vždy staral a zájem projevuje.“

Soud bude brát také v potaz věk vašeho syna. Pokud si dobře pamatuji, u dětí předškolního věku by doba pobytu u jednoho z rodičů neměla být delší než dva týdny. Ve vašem případě by byl Jakub nanejvýš dva týdny u tebe a dva týdny u tvého manžela,“ snaží se vše vysvětlit Věra své kamarádce.

„Ne, střídavou péči nechci. Dokážeš si představit, jak by syn stále jezdil s kufrem sem a tam? A co bych bez něj celé dva týdny dělala? David střídavou péči stejně nechce. Naposledy říkal, že ho chce vídat dva dny v týdnu a dva víkendy v měsíci. To bych zkousla.“

„Poslyš, Liliano, to, že ho máš v péči, neznamená, že je jen tvůj. Musíš umožnit styk dítěte s otcem a na styk s otcem ho musíš řádně připravit a poskytovat mu pravidelné informace o synovi. Například kdy pojedete se školkou na výlet, jaký je

jeho zdravotní stav, kdy půjde na očkování. Prostě byste si měli předávat veškeré důležité informace. Soud může v rozhodnutí o úpravě styku stanovit i podmínky styku. Soud tedy může stanovit i místo styku, a to i negativně, takže to nemůže být např. jeho byt. Dále soud může stanovit, že se tohoto styku nesmí účastnit určitá osoba a že ho nemůže zastoupit někdo jiný, např. jeho nová přítelkyně.

Při rozhodování o svěřeni Jakuba do péče bude soud brát ohled i na to, u kterého z rodičů by se mohl lépe vyvíjet, na životní poměry rodičů, ale i na to, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu a u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje. A i na citové vazby k nejbližším příbuzným, na jeho prarodiče a další příbuzné. U nás to bylo problematictější i v tom, že našim dětem bylo více jak dvanáct let. V našem případě se děti i vyslyšely. Platí, že před rozhodnutím, které se dotýká zájmu dítěte, je třeba dítěti poskytnout potřebné informace, aby si mohl udělat na věc vlastní názor. A to víš, soud na názor dětí dá. Pro děti to je také těžké. Mohou mít pocit viny a výčitky vůči tomu z rodičů, kterého si nevybrały. Ale nakonec to dopadlo dobře, dohodli jsme se na střídavé výchově a musím zaklepat, že to funguje,“ popsala svou zkušenost Věra.

Pan Dobrý podal k soudu návrh na rozvod manželství. Krátce nato se konalo soudní jednání před soudem o péči o dítě. Manželé se dohodli, že syna bude mít v péči paní Dobrá a že se s ním pan Dobrý bude stýkat každý druhý víkend v měsíci a dva dny v lichém týdnu, a to v úterý a ve čtvrtek. Dále se rodiče shodli i na výživném. Několik měsíců vše probíhalo bez sebemenších nesnází. Paní Dobrá vycházela panu Dobrému vstříc. Vypadalo to, že se uklidnila.

David si, jako každou druhou sobotu ráno, přišel vyzvednout syna ke své bývalé manželce. Po dvaceti minutách čekání před domem znervózněl a zazvonil na Lillianin zvonek. Nikdo se však neozval a ani nikdo neotvíral. Mobilní telefon opět nezvedala. Pan Dobrý zazvonil na paní Drbohlavovou.

„Dobrý den, pane Dobrý. Paní Dobrá i s vaším synem včera někam odjela a doopravdy netuším, kam a jak dlouho se tam zdrží. To víte, mně se nesvěruje,“ odpovídá paní Drbohlavová na dotaz pana Dobrého, zda netuší, zda je paní Dobrá doma.

Ani po víkendu se paní Dobrá panu Dobrému neozvala. Obdobná situace se opakovala několikrát během posledních měsíců.

Při poslední bezúspěšné snaze o návštěvu syna se pan Dobrý rozhodl opět se obrátit na paní Drbohlavovou s dotazem, zda svou bývalou ženu může donutit k dodržování soudního rozsudku o schválení dohody týkající se zejména úpravy styku.

„Vzhledem k tomu, že paní Dobrá vám bezdůvodně a opakovaně odmítá předat syna v době, kdy má být u vás, došlo ke změně poměrů. Takové chování paní Dobré je důvodem pro nové rozhodnutí soudu o tom, který z rodičů má mít dítě ve své péči,“ vysvětluje paní Drbohlavová prostředky ochrany.

„Jenže mně soudem upravený styk vyhovoval. A i když jej změníme, nevěřím tomu, že se moje bývalá žena změní a bude mi syna předávat.“

„V takovém případě se můžete obrátit na soud s návrhem na výkon rozhodnutí, a to buď uložením pokuty do výše 50.000 Kč, nebo i odnětím dítěte,“ vysvětluje paní Drbohlavová. Když spatří vyděšený výraz otce, snaží se ho uklidnit novými informacemi: „Soud může požádat též příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, aby vedl matku dítěte k dobrovolnému plnění schválené dohody o úpravě styku. Nebo může rozhodnout o dalších opatřeních, a to nařídít první setkání s mediátorem v rozsahu 3 hodin, nejsou-li dány podmínky pro změnu rozhodnutí, stanovit plán navykacího režimu tak, aby byl umožněn postupný kontakt dítěte s vámi, stanovit výkon styku pod dohledem orgánu sociálně-právní ochrany dětí, anebo nařídít vaši bývalé ženě setkání s odborníkem v oblasti pedopsychologie. Pokud všechna opatření selžou, může soud pouze ve výjimečných případech rozhodnout o odnětí syna a jeho předání tomu, kdo je oprávněn se s ním stýkat.“

Pan Dobrý nemeškal a své bývalé ženě přetlumočil, jaké právní kroky je oprávněn učinit a že je připraven je vykonat. Paní Dobrá nemajíc ani tušení o těchto možnostech počala i přes svou velkou nelibost soudem schválenou úpravu styku pečlivě dodržovat a syna otci předávat.

Právní shrnutí

Rodiče a dítě mají vůči sobě navzájem povinnosti a práva. Rodičům náleží rodičovská odpovědnost, tzn. povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, a v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem (§ 858 NOZ).

Svéprávnost je dle ustanovení § 15 odst. 2 NOZ způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem. Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilost se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.

O úpravě péče o dítě soud rozhoduje před rozvodem manželství bez ohledu na to, zda se jedná o rozvod se zjišťováním příčin rozvratu, či bez zjišťování příčin rozvratu. Soud manželství nerozvede dříve, než rozhodne o poměrech nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu. Soud manželství nerozvede, pokud to je v rozporu se zájmem nezletilého dítěte, které nenabylo plně svéprávnosti, který je dán zvláštními důvody, přičemž zájem dítěte na trvání manželství soud zjistí i dotazem u opatrovníka jmenovaného soudem pro řízení o úpravu poměrů k dítěti na dobu po rozvodu.

V případě, že rodiče dítěte nejsou manželé a nežijí spolu a nedohodnou se, upraví soud péči k nezletilému dítěti, které není plně svéprávné, v samotném řízení i bez návrhu. Zákon tudíž reflektuje běžnou situaci, kdy rodiče dítěte nejsou manželé a po ukončení svého vztahu chtějí upravit poměry k dítěti soudní cestou (§ 908 NOZ).

Rodiče se mohou v obou případech dohodnout na tom, kdo z rodičů bude mít dítě nadále v péči. V případě rozvodu manželství postačí soudu předložit dohodu o úpravě poměrů k nezletilému dítěti, jejímž obsahem je dohoda o péči a výši výživného. Od této dohody se soud však může odchýlit, vyžaduje-li to zájem dítěte (§ 906 NOZ).

NOZ v ustanovení § 907 odst. 1 rozlišuje péči o dítě jako péči jednoho z rodičů, střídavou péči nebo společnou péči, případně může soud dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.

Dle ustanovení § 907 odst. 2 a 3 NOZ soud při rozhodování o svěření dítěte do péče rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.

Dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se s druhým rodičem v rozsahu, který je v zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, ledaže soud takový styk omezí nebo zakáže; soud může také určit podmínky styku, zejména místo, kde k němu má dojít, jakož i určit osoby, které se smějí, popřípadě nesmějí styku účastnit (§ 888 NOZ). Rodiče mají povinnost spolu komunikovat a předávat si informace týkající se dítěte, jako je jeho zdravotní stav, školní výsledky, příprava na výlety, zájmy.

Dle ustanovení § 889 NOZ se rodiče musejí zdržet všeho, co narušuje vztah dítěte k oběma rodičům nebo co výchovu dítěte ztěžuje. Brání-li rodič, který má dítě v péči, bezdůvodně trvale či opakovaně druhému rodiči ve styku s dítětem, je takové chování důvodem pro nové rozhodnutí soudu o tom, který z rodičů má mít dítě ve své péči.

Před rozhodnutím, které se dotýká zájmu dítěte, je soud povinen dle ustanovení § 867 NOZ poskytnout dítěti potřebné informace, aby si mohlo vytvořit vlastní názor a tento sdělit. O dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. U dětí mladších je třeba zkoumat, zda je schopno informace přijmout a vytvořit si vlastní názor. Pokud dítě ještě není schopno informace přijmout, soud vyslechne toho, kdo je schopen zájmy dítěte ochránit, s tím, že se musí jednat o osobu, jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy dítěte.

Změní-li se poměry, soud změni rozhodnutí týkající se výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti i bez návrhu. Takto lze nově a opakovaně upravit styk s dítětem. Potřeba nové úpravy zpravidla nastane v závislosti na věku dítěte. Čím je dítě starší a samostatnější, tím je schopno strávit více času u toho z rodičů, kterému není svěřeno do péče.

Jestliže jeden z rodičů brání druhému rodiči ve styku s dítětem, je možné se domáhat buď nového rozhodnutí o svěření dítěte do péče, nebo výkonu rozhodnutí.

Výkon rozhodnutí může spočívat v ukládání pokut až do výše 50.000 Kč. Soud může uložit i jiná vhodná opatření, jež by měla vést k tomu, aby povinná osoba dodržovala soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu týkající se úpravy styku a dítě předávala druhému z rodičů. Zákon o zvláštních řízeních soudních v ustanovení § 503 jako účelná opatření uvádí: a) možnost nařídit první setkání s mediátorem v rozsahu 3 hodin, b) nejsou-li dány podmínky pro změnu rozhodnutí, stanovit plán navykacího režimu umožňující postupný kontakt dítěte s osobou oprávněnou ke styku s ním, c) rozhodnout o uložení povinnosti osobám, mezi kterými má být styk realizován, styk vykonávat pod dohledem orgánu sociálně-

-právní ochrany dětí, d) nařídít povinnému setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie.

Jen zcela výjimečně může soud rozhodnout o odnětí dítěte a jeho předání druhému z rodičů.

Výživné pro nezletilé dítě

Nic platit nebudu!

„Ne, tolik ti dávat nemůžu! Jindra platí na dva syny čtyři tisíce měsíčně a ty po mně chceš, abych platil osm tisíc měsíčně na jedno dítě. To je úplný nesmysl!“

„Snad už tisíckrát jsem ti říkala, že mě Jindra nezajímá a ať si platí, kolik chce. On má jiný příjem než ty. Myslím, že těch osm tisíc měsíčně tě nezruinuje!“

„Ty si myslíš, že vydělávám miliony? Vzpamatuj se!“

„A ne snad? Firma ti dost dobře prosperuje a netvrď mi opak. Minulý měsíc sis koupil nové auto a nové vybavení kanceláře.“

„To jsem nekoupil já, ale firma, a to je rozdíl. Vždyť já nic nemám. Poslední slovo je, že ti budu dávat dva a půl tisíce měsíčně. Beztak bude Bára i u mě, a co bude chtít, to jí koupím.“

Takto se už snad po sté dohadovali manželé Kolaříkovi při snaze dohodnout se na výši výživného, kterou pan Bořivoj Kolařík bude hradit na svou nezletilou dceru Báru.

Paní Adéla Kolaříková už byla unavená tím věčným dohadováním a obhajováním potřeb jejich jediného dítěte, když bylo zjevné, že dohodnout se je pro ně nadlid-
ský úkol.

Paní Adéla se obrátila na sousedku, paní Drbohlavovou. Její kamarádce Lilianě Dobré pomohla s rozvodem a se svěřením jejího dítěte do péče. Paní Drbohlavová, obeznámená s rodinnou situací manželů Kolaříkových, nečekala na žádný úvod a po prvotních uvítacích zdvořilostních frázích spustila: „První věc, která mě zajímá, je, jak jste se dohodli ohledně péče o Báru? A budete schopni dohodnout se na výživném?“

„Kromě rozvodu je druhou a poslední věcí, na které se shodneme, péče o Báru. Dceru budu mít v péči já. U manžela bude dva víkendy v měsíci a každou druhou středu a čtvrtek po škole,“ odpověděla Adéla.

„Problémem je výživné, že? Výživné se bude řešit před samotným rozvodem. Pokud byste nebyli manželé, péče o dítě a výživné by se řešila buď dohodou, nebo také v opatrovnickém řízení před soudem. To jsem trochu odbočila. Vrátime se k vašemu dotazu. Jaké příjmy má váš manžel?“ podívala se na Adélu s otazníkem v očích.

„Konkrétní částku nevím. A nikdy jsem nevěděla a v podstatě ani vědět nemohla. Víte sama, že manžel podniká a pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná, a jak sám říká, výše příjmu záleží na zakázkách a na tom, jak se mu bude dařit,“ odpověděla s ironickým nádechem paní Kolaříková a dodala, „ze začátku jsem částečný přehled měla, ale teď, když máme několik let oddělené účty, skutečně nevím.“

„To není moc příjemná zpráva. My si s tím ale poradíme. Vaše dcera má mít životní úroveň zásadně shodnou s životní úrovní rodičů a z toho nám vyplývá, že musíme zjistit příjem vašeho manžela i hodnotu jeho movitého a nemovitého majetku. V první řadě si spočítejte veškeré nutné výdaje, které vynakládáte na potřeby vaší dcery. Získáme alespoň nějakou představu o možné výši výživného. Pro určení rozsahu výživného jsou rozhodné odůvodněné potřeby vaší dcery a její případné majetkové poměry. Například majetek získaný dědictvím po prarodičích. Dále i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného, tedy vaše manžela, otce dítěte. Zapamatujte si, že životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Přijďte zítra a vysvětlím vám, jak zjistíme příjem manžela pro účely stanovení výše výživného.“

Adéla se večer usadila před televizi a začala dle rady paní Drbohlavové počítat výdaje. První položka představovala náklady na stravu, ošacení a bydlení. Další

položky představovaly léky na alergii, protialergenní prací prášek, kosmetika, vitamíny, pak jednu týdně kytara a dramatický kroužek, jízdné, příspěvky na SPŠ a jednou ročně hory a v létě dětský tábor.

Další den na sjednané schůzce předložila Adéla paní Drbohlavové tabulku výdajů. Paní Drbohlavová si večer před plánovanou schůzkou připravila celou řadu informací, jež při osobním setkání předávala paní Adéle: „Vycházíme z toho, že pro určení rozsahu výživného jsou rozhodné odůvodněné potřeby dítěte a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry vašeho manžela jako povinného. V řízení o určení výživného musejí rodiče doložit své příjmy. Pokud je rodič zaměstnanec, předloží soudu potvrzení zaměstnavatele o příjmech. Při svém pátrání jsem zjistila, že za příjem rodiče se považuje vždy alespoň průměrný příjem, kterého dosahují osoby vykonávající stejnou práci. Jak je všem tady v domě známo, váš manžel vykonává nějakou poradenskou činnost. Průměrný příjem za jednotlivá povolání, regiony, věkové kategorie a podobně je sledován Českým statistickým úřadem i Ministerstvem práce a sociálních věcí. Toto si tedy vyhledejte a máme další záchytný bod, od kterého se můžeme odrazit při určení částky výživného, kterou budete po manželovi pro svou dceru požadovat.

Osoba samostatně výdělečně činná, jako je váš manžel, předloží soudu místo potvrzení o příjmech zaměstnanec daňová přiznání. Asi tušíte sama, jak to s takovým daňovým řízením ve skutečnosti je. Ne všechny údaje v něm uváděné vždy odpovídají realitě. Podnikatel si do nákladů, jež slouží k dosažení zdanitelných příjmů, může zahrnout i výdaje a tyto výdaje nemusí být vždy nutné k dosažení zdaňovaných příjmů. Například váš manžel si teď koupil nový luxusní automobil a před takovými výdaji by výživné pro nezletilé děti mělo mít přednost. Určité investice, jež nelze považovat za nezbytné k podnikatelské činnosti, se mohou přičíst k majetku, ze kterého se bude vycházet při určení rozsahu vyživovací povinnosti. Zakoupením věcí sloužících k podnikání se však podstatným způsobem rozšíří majetek podnikatele, a tím selepší jeho majetkové poměry.

K prokázání skutečných příjmů vašeho manžela jako podnikatele bych doporučila navrhnout v soudním řízení, a dále i provést důkaz jeho účetními evidencemi jako podnikatele, z nichž si lze udělat reálnější obrázek o jeho skutečných příjmech. Jenže musíme počítat s tím, že sám váš manžel musí tyto doklady doložit. V případě, že by své příjmy řádně neprokázal předložením všech listin a dalších podkladů pro zhodnocení majetkových poměrů a neumožnil soudu zjistit ani další skuteč-

nosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním těchto údajů, bude sám proti sobě, pokud tedy nevydělavá miliony. Soud bude vycházet z toho, že průměrný měsíční příjem této osoby činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce podle právního předpisu.

Jestliže by byly majetkové poměry vašeho manžela nadstandardní, může být rozhodnuto i tak, že část výživného bude vyplácena pravidelně každý měsíc a část se bude spořit na účet dítěte a stane se majetkem dítěte, což je určitě dobré pro budoucnost vaší dcery. S manželem se dohodnete o zřízení účtu, na který budou peníze ukládány, a pokud nebudete schopni se dohodnout, obrátíte se na soud, a pokud ani toto neučiníte, bude výživné spolu s úsporami placeno k vašim rukám jako osoby, které bylo dítě svěřeno.

„Jak ho znám, je schopný ukončit veškerou podnikatelskou činnost jen proto, aby mi nemusel nic platit!“ povzdechne si paní Kolaříková.

„Žádné obavy. I na tyto případy zákon pamatuje. Soud bude zjišťovat, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu. Dále i to, zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika,“ vysvětluje a uklidňuje paní Drbohlavová.

„To je pro mě velmi důležitá informace. Jak sama moc dobře víte, manžel mi bude stále vyčítat každou korunu, tak jak to dělal posledních deset let, a zas bude tvrdit, že chci peníze za nic a že on dře jak kůň.“

„Paní Kolaříková, nenechte se zastrašit. Všimla jsem si, že o dceru a o celou domácnost jste se vždy starala vy a váš manžel jen sporadicky, a jak bych to správně vyjádřila... na mě to působilo, že to beztak dělal jen na oko, aby se neřeklo. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů soud přihlédne i k tomu, jak váš manžel o dceru osobně pečuje, a k míře, v jaké tak činí a i k péči o rodinnou domácnost,“ ukončila svou řeč sousedka.

Paní Drbohlavová se při loučení ve dveřích Adély zeptala, zda její manžel nemá náhodou další dítě, protože soud by při stanovení výživného přihlédl k jiným vyživovacím povinnostem.

Za nějakou dobu obdržela paní Kolaříková předvolání k jednání o úpravě poměru dítěte na dobu po rozvodu a s tímto se vydala k paní Drbohlavové. Paní Drbohlavová paní Kolaříkové znovu vysvětlila, že soud dříve, než rozhodne o rozvodu manželství, musí nejprve rozhodnout o poměrech jejich nezletilé dcery, a pokračuje

čovala: „To znamená, že rozhodne o tom, komu bude dítě svěřeno do péče, a dále i o výživném. Není možné rozvést manželství a nezajímat se o budoucí život nezletilého dítěte. V případě, že by se o výživném rozhodovalo mimo rozvodové řízení, návrh na stanovení výživného by za nezletilé dítě, které není svéprávné, podal rodič. A výživné lze přiznat jen ode dne zahájení soudního řízení. To znamená ode dne, kdy soudu bude doručen návrh na stanovení vyživovací povinnosti. U výživného pro děti lze výživné přiznat i za dobu nejdéle tři let zpět ode dne podání návrhu na stanovení vyživovací povinnosti. Soudní řízení ve věcech nezletilých dětí jsou osvobozena od soudních poplatků. A dohoda o tom, že byste se předem vzdala výživného na dceru, je neplatná.

„Už jsi dostala předvolání?“ táže se po telefonu pan Kolařík své manželky.

„Ano, včera jsem si ho vyzvedla na poště.“

„Měli bychom se dohodnout na tom výživném. Předem ti říkám, že nemám čas ani chuť cokoli v rozpitvát u soudu a strávit tam x hodin,“ oznamuje pan Kolařík.

„S tím naprosto souhlasím. Ale na dva a půl tisíce měsíčně nepřistoupím. Nebojím se tě. Zjišťovala jsem si nějaké informace a Bára má nárok na stejnou životní úroveň jako ty.“

„Ale prosím tě... hlavně nevyhrožuj. Já odmítám platit tvé jídlo, tvé oblečení, tvé sedánky s těmi tvými slepicemi a dělat ze sebe hlupáka. Sama pracuješ a nevyděláváš málo, takže tvé finanční nároky jsou dost zcestné,“ reaguje podrážděně pan Kolařík.

„Ty to nechápeš?! Tady nejde o mě, ale o tvou dceru. Ty si myslíš, že bydlení se zaplatí samo? Že tvá dcera nepotřebuje teplo a vodu? Že tady v zimě bude mrznout a ty si budeš žít v té své přepychové vile se zlatými klikami, ti vadit nebude? Moc dobře víš, že z mého platu se nedá utáhnout celá domácnost. Chceš, aby tvá dcera chodila oblékaná jako strašák do zelí? Má tedy přestat chodit na kytaru a do dramaťáku? Mně nejde o mě, jde mi o Báru,“ neudrží se paní Kolaříková a řve do telefonu.

„Tohle přeháníš! Já Báře zaplatím všechny kroužky a koupím jí vše, co bude chtít, a nemusíš mít obavy, že by podle tebe snad chodila v roztrhaných hadrech.“

„A přesně to je to, co chceš. Ale na to zapomeň. Tebe štvě, že Bára chce být u mě, a ne u tebe, a chceš ji uplácat drahými dárky, a tím ji poštvat proti mně. Uvědom

si, že je to dítě, které potřebuje, aby se o něj někdo staral. Bára potřebuje, aby s ní někdo mluvil a radil jí a měl o ni zájem. Nepotřebuje nejlepší mobil, což je to jediné, co jí můžeš dát, nic jiného. Tvůj čas je moc drahý na to, abys ho trávil se svou dcerou.“

„To sem vůbec netahej. Každý nemá práci od – do. Myslíš, že já bych nechtěl více volného času? Ale copak si to můžu dovolit?“

„Nemá smysl řešit tvou časovou vytíženost. Pokud jsi ochoten platit dobrovolně všechny kroužky a oblečení, pak nevidím důvod, proč bys to neplatil každý měsíc jako výživné. A tvoje představa, že všechny peníze utratím za šminky, je absurdní,“ končí debatu Adéla.

Soud ustanovil nezletilé Báře pro řízení o úpravě poměru k nezletilému dítěti opatrovníka, a to orgán sociálně-právní ochrany dětí. Řízení se účastnila sociální pracovnice, jež se vyjádřila jak k samotnému svěření Bary do péče, tak i k výši výživného. Manželé se na výši výživného nedohodli, a jak se dalo předpokládat, výše příjmu otce se u soudu zdlouhavě prokazovala.

Soud rozhodl jak o svěření nezletilé Bary do péče matky, na čemž se oba rodiče shodli, tak i o výši výživného, a uložil otci povinnost hradit výživné pravidelně každý měsíc k rukám matky.

Po skončení posledního jednání, na kterém byl vyhlášen soudní rozsudek, jela paní Kolaříková s pocitem zadostiučinění poděkovat paní Drbohlavové a povědět jí výsledek soudního rozhodnutí.

„To vám gratuluji a jsem ráda i za vás. Až vám bude rozsudek doručen, máte lhůtu 15 dnů k podání odvolání proti rozsudku k nadřízenému soudu. Nepodáním odvolání v této lhůtě vámi ani panem Kolaříkem se rozsudek stane pravomocným a v tomto řízení ho již nebude možné změnit.“

„Já vím, paní Drbohlavová. Obávám se však, že pan Kolařík moc spokojený nebyl. Odcházel dost našťavaně a řval na celou chodbu, že to tak nenechá. Hrozí tedy, že se odvolá,“ sdělila smutně paní Kolaříková.

„To je možné. On se jen tak nevzdá. Ale zas tu máme jednu pojistku. Rozsudek o výživném je předběžně vykonatelný a rodič, jemuž byla uložena povinnost platit výživné, je povinen toto výživné platit bez ohledu na to, zda probíhá či neprobíhá soudní řízení o výživném. Otec je povinen soudem stanovené výživné platit od vy-

dání rozhodnutí soudu i před nabytím právní moci. A i kdyby náhodou odvolací soud určil vašemu manželovi výživné nižší než soud prvního stupně, platí, že zaplacené výživné se nevrací,“ uklidňovala paní Drbohlavová paní Kolaříkovou.

Pan Kolařík odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně sice nepodal, ale od vydání rozsudku nezaplátil paní Kolaříkové ani část výživného. Adéla pana Kolaříka opakovaně urgovala o zaplacení. Zkoušela to po dobrém a v klidu, zkoušela to i po zlém s výhrůžkami, že dceru už neuvidí. Nic však nepomáhalo.

Adéla zůstala nejen bez peněz, ale i bez veškerých iluzí. Rozčarovaná z chování člověka, s kterým žila dlouhá léta, a jeho absolutním nezájmem o dceru se rozhodla, že to tak nenechá, a začala si zjišťovat informace o tom, jak by nastalou situaci mohla co nejrychleji a nejlépe vyřešit.

Nabitá znalostmi se vydala za paní Drbohlavovou, aby jí poradila, jaké řešení se jí jeví jako nejoptimálnější.

„Já to tušila. On vždy působil dost arogantně. Ale nebojte se, zas se s tím popereme, co říkáte?“ povzbuzuje paní Drbohlavová paní Kolaříkovou.

„Zjistila jsem, že dlužné výživné je možné vymáhat. Podám si k okresnímu soudu, v jehož územním obvodu má Bára bydliště, návrh na výkon rozhodnutí a připojím k němu kopii rozsudku. V návrhu popíšu celou situaci, a to v jaké výši má platit výživné, od kdy je má platit a že výživné neplatí. A současně bych měla navrhnout, jak si představuji, aby byl výkon rozhodnutí proveden. Ale to je právě to, co nevím. Nevíte vy, paní Drbohlavová, co si mám pod tím představit?“

„Počkejte, jste na mě moc rychlá. Víte, že orgány sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností by vám měly poskytovat pomoc při vymáhání výživného na nezletilé dítě, a to i při podávání návrhu soudu? Dále je třeba si uvědomit, že právo na výživné se nepromlčuje. Co se však promlčuje, je právo na jednotlivé částky, a to ve lhůtě tří let ode dne, kdy měly být placeny. A teď se vrátíme k vašemu dotazu. To, o čem jste mluvila, se nazývá návrh na výkon rozhodnutí a podává se k soudu. Kromě soudního vymáhání dlužného výživného máme ještě exekuční vymáhání dlužné částky. Výkon rozhodnutí provádí soud a exekuční vymáhání exekutor. V obou případech lze dluh vymoci srážkami ze mzdy otce nebo z jiného příjmu, příkázáním pohledávky z jeho účtu, například ze sporozírového účtu, prodejem movitých věcí, třeba prodejem jeho luxusního automobilu či sbírkou luxusních hodinek, nebo prodejem nemovitých věcí, tj. jeho

rodinného domu a případně i prodejem podniku. Pokud byste zvolila cestu exekuce, podáte tak zvaný exekuční návrh přímo k vámi zvolenému exekutorovi a nebudete navrhopvat způsob provedení exekuce. Exekutor se s vaším návrhem obrátí na soud. Soud exekuci nařídí a pověří exekutora provedením exekuce. Exekutor si sám zvolí nejefektivnější způsob vymožení dlužného výživného. Před tímto vším vám doporučuji vašeho bývalého manžela ještě jednou písemně vyzvat, aby vám výživné zaplatil. To byste se sama divila, že i jedna taková písemná výzva může udělat divy a přimět dlužníka k placení. Jestliže bude výzva bezvýsledná, nemeškala bych a už před otvírací dobou stála před soudem nebo exekutorským úřadem s návrhem v ruce,“ radí paní Drbohlavová.

„A kolik by mě ta exekuce stála? Já totiž, jak sama víte, nemám peněz nazbyt.“

„Žádný strach. Náklady by měl platit povinný, a to je váš bývalý manžel. Jen pokud by byl nemajetný, náklady by hradila strana oprávněná, což jste vy. To se vás však netýká, váš bývalý manžel nějaký majetek vlastní, minimálně to staré auto a dům,“ konejší paní Drbohlavová paní Kolaříkovou.

„Určitě ho písemně vyzvu a pak už ten dluh začnu vymáhat. A děkuji i za ten tip na orgán sociálně-právní ochranu dětí. Zítra ráno se stavím na úřadě. Mám ještě jeden dotaz. Dočetla jsem se, že bych na něj mohla podat i trestní oznámení. Nevíte o tom náhodou něco bližšího?“ ptá se ještě paní Kolaříková.

„Když osoba, jež má vyživovací povinnost, neplní tuto svou vyživovací povinnost déle jak čtyři měsíce, mohlo by se jednat o trestný čin zanedbání povinné výživy. Důležité je, že neplatí více než čtyři měsíce. Toto časové ohraničení máme přímo v trestním zákoníku. A vůbec není rozhodující, zda se jedná o vyživovací povinnost uloženou povinné osobě rozsudkem soudu nebo povinnost, již má otec či matka dítěte uloženou přímo zákonem. Není podstatné, zda o výživném rozhodl soud před rozvodem manželství nebo zda se jedná o nesezdaný pár, který ukončil svůj vztah. Samo podání trestního oznámení může působit jako motivační prvek. Výživné vaše dcera potřebuje. A co mě zaujalo, je, že on má nejen povinnosti vyživovat, ale i zaopatřit vaši dceru faktickým poskytováním péče, a to třeba pečovat o její zdraví a čistotu, vykonávat nad ní dohled a případně opatřovat další prostředky potřebné pro její všestranný rozvoj. Samo podání trestního oznámení není složité. Půjdete na policejní stanici, vezmete s sebou pravomocný rozsudek soudu a popíšete jim, kolik vám otec dítěte dluží. Policie vaše trestní oznámení prošetří, následně předá spis státnímu zástupci, ten připraví obžalobu a už se koná

soud. Povinnost oznámit orgánům činným v trestním řízení skutečnost, že není plněna vyživovací povinnost, má i orgán sociálně-právní ochrany dětí.“

„Mám na něj takový vztek, že bych si přála, aby skončil ve vězení. Ale tohle nemůžu udělat. Nechci, aby měla moje dcera otce ve vězení a pak se za něj styděla a jednou mi to vyčítala,“ povzdechne si paní Kolaříková.

„Kdo hned mluví o vězení. Soud mu může odebrat řidičský průkaz a pan Kolařík má možnost před rozhodnutím soudu při hlavním líčení projevít účinnou lítost a dlužné výživné vám uhradit. A těžko si lze představit, že by pan Kolařík dlužnou částku nezaplatil a že by byl odsouzen. To by jeho úroveň v očích jeho obchodních partnerů snížilo.“

„Mám stejný názor. Teď se hodí, že je to takový ješita,“ zasměje se paní Kolaříková. Po chvíli pokračuje: „On už mě ale tolikrát překvapil, že bych se ani nedivila, kdyby se radši nechal zavřít, než aby nám něco dál. Pokud bude ve vězení, může se Bára s naprostou jistotou rozloučit s jakýmkoliv výživným.“

„To se mýlíte, paní Kolaříková. Dluh na výživném se pobytem ve vězení za trestný čin zanedbání povinné výživy neztrácí. Naopak, odsouzenému bude srážena určitá částka z jeho pracovní odměny, pokud bude ve vězení pracovat. Tyto srážky se provedou na základě rozhodnutí soudu, jímž bude nařízen výkon rozhodnutí srážkami z pracovní odměny odsouzeného, a to ve výši stanovené rozhodnutím soudu. To je právě ono vymáhání dluhu u soudu, jak jsme se o tom bavily před chvílí. Takto by se mělo hradit jak pravidelné výživné, tak i dlužné výživné za minulá období. Jestliže by byl práce neschopný, dluh mu poroste. A nebojte se obrátit na pověřený obecní úřad a zeptejte se tam, zda náhodou nemáte nárok na pomoc v hmotné nouzi. Protože pokud pan Kolařík neplatí výživné stanovené soudem a dítě se tak nachází v situaci hmotné nouze, měli by vám finančně vypomoci. Za optání na úřadě nic nedáte.“

Aniž by paní Kolaříková byla nucena využít některý z projednávaných právních prostředků k vymození dlužného výživného, začal pan Kolařík sám výživné pravidelně platit a doplatil i veškeré dluhy, jež mu na výživném vznikly.

„Dobrý den, paní Kolaříková. Dlouho jsem vás neviděla,“ zdraví paní Drbohlavová svou sousedku na chodbě.

„Už nesedím jen doma. Od té doby, co dcera nastoupila na střední školu, mám daleko více času sama pro sebe. Dcera mě už tolik nepotřebuje. Zrovna nedávno

jsem na vás myslela, jak jste mi pomohla s výživným pro Báru. Bez vás bych se v tom všem dodneška nevyznala.“

„To nestojí za řeč. Jen jsem chtěla vědět, jak se vám daří. A slyšela jsem, že pan Kolařík si založil nový podnik a že se mu daří daleko více než před léty,“ ptá se se zájmem paní Drbohlavová.

„Ano. Také jsem něco takového zaslechla. Mě se to už netýká. Jsem ráda, že teď dceři platí výživné pravidelně. I když už to také není to, co to bývalo. Jak dcera roste, jsou její náklady vyšší a vyšší a výdaje na školu a na všechny pomůcky také nejsou zrovna zanedbatelné,“ odpovídá paní Kolaříková na dotaz své sousedky.

„To mi ani nemusíte vysvětlovat. A právě proto jsem se vás chtěla zeptat, zda jste si u soudu nepožádala o zvýšení výživného?“

„Od rozvodu jsem už u soudu nebyla a už ani nechci.“

Paní Drbohlavová se na ni nechápavě podívá, zavrtí hlavou na znamení toho, že s tím nesouhlasí.

„Vy si myslíte, že bych měla?“ ptá se paní Kolaříková.

„To je vaše věc. Do toho vám mluvit nemůžu. Jde o to, že potřeby vaší dcery se v čase mění. Pokud se změní majetkové poměry rodiče nebo dítěte, pak může soud změnit na návrh nebo i bez návrhu výši vyživovací povinnosti. Změnu výše výživného lze požadovat u nezletilého dítěte až tři roky zpětně a u zletilého dítěte ode dne podání návrhu. Za změnu majetkových poměrů se u dítěte považuje právě nástup na střední či na vysokou školu, kde jsou náklady samozřejmě vyšší. Pak i změna zaměstnání či práce otce, změna zdravotního stavu a podobně. A když taková změna nastane, mělo by se na ni adekvátně reagovat a změnit výši vyživovací povinnosti, a buď tuto snížit, nebo zvýšit.“

„Já nad tím ještě popřemýšlím a proberu to s dcerou. A kdy tento návrh, paní Drbohlavová, můžu podat?“

„Kdykoliv nastane změna majetkových poměrů, která zvýšení či snížení odůvodňuje. Nejdříve však od dne právní moci předešlého rozsudku.“

Jakmile bude vaše dcera zletilá a bude u ní trvat právo na výživné, například když nastoupí na vysokou školu, musí si tento návrh na zvýšení výživného podat sama. Nezapomeňte na to, že výživné lze v případě zletilých dětí požadovat jen od dne podání návrhu,“ poučuje důrazně paní Drbohlavová.

„A vidíte, já si celou dobu myslela, že její otec bude povinen platit výživné jen do její zletilosti.“

„Ale kdepak. Vyživovací povinnost trvá do doby, než bude dcera schopna se sama živit. Dítě, ať již nezletilé či zletilé, je schopno se samo živit až po dokončení přípravy na své povolání tak, že může začít pracovat, což tedy znamená ukončením studia. Nabytí zletilosti dítěte neznamena automatický zánik vyživovací povinnosti. O zániku vyživovací povinnosti by pak opět rozhodl soud. Ale to už zasahujeme do budoucnosti a vidím, že spěcháte. Přeji hezký den a na shledanou,“ loučí se paní Drbohlavová.

Právní shrnutí

Vyživovací povinnost je upravena v ustanovení § 910 a násl. NOZ.

Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.

Rodiče mají vyživovací povinnost vůči dítěti, které není schopno se samo živit. Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů.

V souvislosti s rozvodem manželství, do něhož se narodí dítě, soud vždy rozhodne o výživném na nezletilé dítě. Soud buď schválí dohodu rodičů o způsobu plnění vyživovací povinnosti, jestliže je v souladu se zájmy nezletilého dítěte, nebo stanoví výživné rozhodnutím, pokud rodiče či jeden z rodičů neplní dobrovolně svou vyživovací povinnost nebo rozhoduje-li soud o svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů.

Soud dále může rozhodnout o výživném v případě, že rodiče spolu nežijí, nebo spolu žijí a jeden z nich neplní vyživovací povinnost dobrovolně.

Ustanovení § 913 NOZ stanoví vodítka pro určení výše výživného, a to tak, že pro určení rozsahu výživného jsou rozhodné odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Soud bere v potaz i skutečnost, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výtěžné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Dále je třeba přihlídnout k tomu, že povinný o oprávněného osobně pečuje, a k míře, v jaké tak činí; přihlídnou se popřípadě i k péči o rodinnou domácnost.

Výše výživného se bude měnit v průběhu času. Čím starší dítě, tím budou náklady na jeho výživu pravděpodobně vyšší. Jakmile se změní poměry, a to jak na straně

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.